

BISTIK – HVORFOR STIKKER BIERNE? – OG LIDT OM ALLERGI

AV AV – BIER KAN STIKKE!

Er du nogensinde blevet stukket af en bi? Så ved du, at det gør ondt! Heldigvis varer smerten som regel ikke så længe – og du kan gøre forskellige ting for at begrænse ubehaget. Efter noget tid hæver området omkring stikket, og det kan begynde at klø, og det er også helt normalt.

I sjældne tilfælde kan man selv eller nogen, man kender, være allergisk overfor bistik, og så er det vigtigt at vide, hvad man skal gøre.

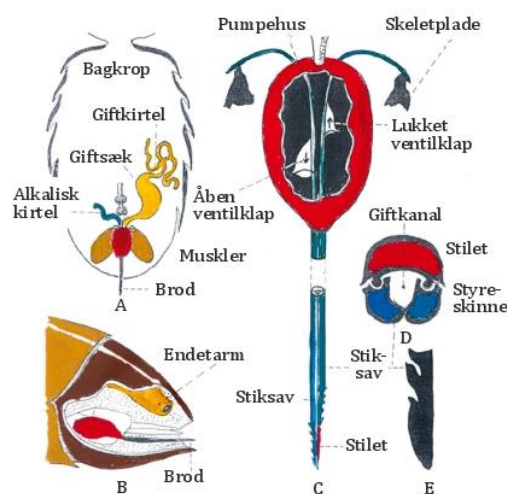


Figur 2: En bibrod med giftsæk i en bihandske. Foto: Jan Sæther

HVORFOR – OG HVORDAN – STIKKER BIERNE?

Det sker faktisk ikke ret tit, at man bliver stukket af en bi. Mange mennesker har svært ved at se forskel på bier og hvepse, og de fleste stik stammer i virkeligheden fra hvepse og ikke bier.

Bier er ikke ret glade for at stikke dig, for de dør nemlig af det. Det skyldes, at den 2 mm lange brod er forsynet med modhager, så når bier har stukket et menneske (eller et andet pattedyr), hænger brodden fast i den tykke hud. Brod og giftsæk bliver revet ud af bagkroppen, og bier vil dø efter nogle timer. Det er derfor kun i nødstilfælde, at



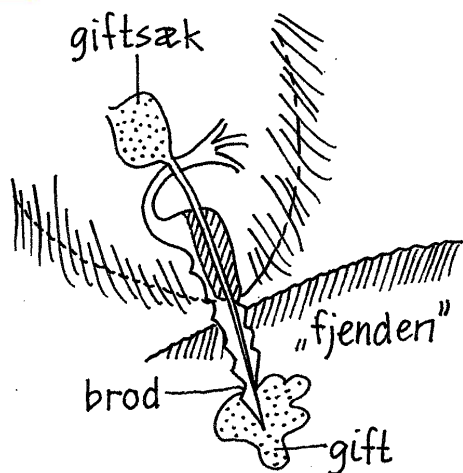
Bibrodden har to stiksav, der baner sig vej gennem huden, og en stilet, der går i bund og baner vej for giften.

Figur 1: Skemaatisk tegning af brodapparatet. A: Brodapparat og giftkirtel ligger i bagkroppen. B: Brodden i brodkammeret. C: Pilene viser ventillappernes udseende, når stiksavene bevæger sig op og ned. D: Tværsnit af brodden. E: Spidsen af den ene stiksav med modhager. Tegning: Eigil Holm

særligt interesseret i hverken dig eller din marmelademad eller saftvand, men har travlt med at hente nektar og pollen i blomsterne. Hvis du bliver forstyrret ved morgenbordet i haven, er det nok snarere en hveps, der er på besøg (da hvepse har meget små modhager på brodden, kan de stikke flere gange, og dør ikke af det).

HVAD SKAL DU GØRE, HVIS DU BLIVER STUKKET AF EN BI?

Hvis du er blevet stukket af en bi, vil du måske kunne se, at der sidder en lille pose fast i brodden. Det er giftsækken, og den fortsætter et stykke tid med at pumpe gift i såret. Det er derfor en god idé at fjerne brodden straks efter et stik. Dette gøres bedst ved at skrabe den væk med en skarp genstand, f.eks. en kniv eller et dankort – klem endelig ikke om giftsækken med fingrene, da du derved risikerer at trykke mere gift ind i såret!



Figur 3: Her ses bagparten af en bi med brodden inde i "fjenden" (et dyr eller menneske, bien har følt sig truet af. Tegning: Eva Wulff

LIDT OM ALLERGI OG BISTIK

Normalt er det ikke farligt at blive stukket af en bi. Normalt lærer kroppen bigiften at kende og bliver god til at neutralisere. Men i nogle tilfælde kan kroppen overreagere på bigift, og så får man en allergisk reaktion. Man ved ikke, hvorfor det sker for nogle mennesker, mens andre aldrig reagerer på andet end smerten ved selve stikket. Allergi kan opstå efter at være blevet stukket mange gange – eller blot nogle få gange –

og alle kan risikere at blive allergiske overfor bigift.

En allergisk reaktion kan både vise sig som en **lokal reaktion** (store hævelser ved stikket. Generende, men ikke farligt – medmindre du bliver stukket i munden eller på halsen!), **lidt sværere allergisk reaktion** (nældefeber/udslet på hele kroppen, der kan ligne myggestik og breder sig til store plamager. Generende, men ikke farligt) og **alvorlig reaktion/allergisk chok/anafylaktisk chok**. Her er den allergiske reaktion løbet løbsk, og kroppen reagerer så voldsomt på bigiften, at blodtrykket falder, der kommer for lidt ilt til hjernen, og man besvimer. Personen kan også have svært ved at trække vejret pga. hævelser i halsen eller kan reagere med svimmelhed eller opkastninger. Der bør straks ringes 112 og foretages nødvendig førstehjælp (hjertemassage og kunstigt åndedræt), da situationen kan være livstruende!

Se mere om allergi og bistik i folderen "Allergi og bistik" – Tidsskrift for Biavl 2014.

FARLIGE SITUATIONER:

- Stik i eller på halsen og i mund eller svælg er farlige – også selvom man ikke er allergisk. Der kan komme så store hævelser, at man bliver kvalt. **Søg derfor altid læge**, hvis du bliver stukket disse steder.
- Mange stik på én gang kan også være farlige.
- Er du i forvejen hjertesyg, så kan det være farligt blot med ét enkelt stik.
- Der er også fare på færde, hvis man besvimer eller føler, man skal besvime, får åndenød, hjertesmerter, opkastning eller kramper. Kløe i håndflader, øregange eller hårbund kan være forvarsler.

Alvorlige reaktioner kommer altid hurtigt efter stikket!